

“MÜZİK, METALAŞMA ve MICHAEL JACKSON”

Arş. Gör. Nihal Başak UZUN

ÖZET

Michael Jackson’ı ilk tanıyan kuşağa Michael Jackson sorulduğunda, ilk akla gelen dansları, ten rengi, güçlü ritim ve zengin melodilerle dolu müziği olacaktır. Fakat toplumlar belli koşullar altında değişim ve dönüşüme uğradıkça topluma özgü sanat ürünleri de değişim ve dönüşüme uğramaktadır. Michael Jackson’ın ilk ünlü olduğu çocukluk yıllarından günümüze kadar geldiğimizde bu değişimin daha çok ruhsuz, acımasız, metalaştırıcı kapitalist araçların eliyle olduğunu söylemekte sakınca yoktur. Dolayısıyla böyle bir konu başlığı müziğin, saf, bakir, ticari kaygılardan uzak, naif duygularla dolu olmaktan çıkıp bütün bu unsurlarını kapitalist çarkın kollarında kurban verdiğini anlatmaktadır. Bu yüzden bu çalışmada “Michael Jackson” bir simge olarak, geçmişten günümüze geçirdiği müzik, medya, endüstri ile ilişkili serüvenleriyle, arada tartışmalara da yer verilerek ele alınmıştır. Müzik ve metalaşma konusuna değinilmiş, Michael Jackson ve O’nun müziği bu bağlamda irdelenmiştir. Metalaşma ve kültür endüstrisi belirleyici unsurlar olsa bile bunların Michael Jackson’ın bir star olmasında başat faktörler olarak sunulamayacağı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Michael Jackson, Müzik, Metalaşma, Kültür Endüstrisi.

MUSIC, COMMODIFICATION AND MICHAEL JACKSON

ABSTRACT

When Michael Jackson is asked to the first generation that know him, the first thing that comes to mind will be his dances, skin color, strong rhythm and music filled with rich melodies. However, as societies change and transform under certain conditions, the art products that are unique to society also undergo change and transformation. It is safe to say that this change has been mostly by the hands of soulless, merciless, commoditizing capitalist means, from the childhood of Michael Jackson's first celebrity to today. Therefore, such a topic is narration that music is no longer pure, virgin, free from commercial concerns and full of naive feelings, sacrificing all these elements in the arms of the capitalist wheel. Thus, in this study, Michael Jackson is handled as a symbol, with his adventures related to music, media and industry from the past to the present, including discussions. The subject of music and commodification was discussed and Michael Jackson and his music were examined in this context. It was concluded that even if commodification and the cultural industry are determinative factors, they cannot be presented as the sole factor in Michael Jackson becoming a star.

Key Words: Michael Jackson, Music, Commodification, Culture Industry.

MICHAEL JACKSON'IN KISA HAYAT ÖYKÜSÜ

Önce Michael Jackson kimdir, Hürriyet gazetesinin perspektifiyle hayat öyküsüne kısaca bir göz atalım. Michael Joseph Jackson 29 Ağustos 1958 yılında Gary, Indiana'da doğmuş, 25 Haziran 2009'da Los Angeles, Kaliforniya'da hayatını kaybetmiş, "Pop'un Kralı" olarak tanınan Afro-Amerikalı şarkıcı, müzisyen, besteci, söz yazarı ve dansçıdır. Jackson ailesinin dokuz çocuğunun yedincisi olarak dünyaya gelen Michael Jackson, babasının kurduğu Jackson 5 grubunda 1964 yılında henüz 6 yaşındayken müzik yaşamına atılmıştır. Daha sonra Offthe Wall (1979), Thriller (1982), Bad (1987), Dangerous (1991), History (1995) gibi milyonlarca satan solo albümlere imza atan Jackson, büyük bir şöhret kazanmış ve "Popun Kralı" (İngilizce: King of Pop) olarak anılmaya başlanmıştır. Albümleri tüm dünyada 140 milyon üzerinde satmıştır. Michael Jackson sadece stüdyo albümleri olarak 125 milyon albüm satışı ile stüdyo albümleri dünyada tüm zamanların en çok satmış müzisyenidir. Thriller albümü 55 milyon üzeri ile dünyada en çok satan 1. albümdür, ayrıca ABD'de en çok satan 1. albümdür. Dünyanın en çok satan albümleri listesinde beş albümü ile listeye en çok girmiş 1. kişidir ve Thriller ile 1 numaradadır. Tamamen kendine ait dans tarzı ile, dansa yeni bir soluk getirmiş, herkesi etkilemiş, dünyaca ünlü R&B müzisyenlerin danslarında Michael Jackson figürleri görmek klasik hale gelmiştir, R&B kliplerindeki birçok dans hareketinin orijini Michael Jackson'a aittir, dünyanın en iyi dansçılarından biri olarak gösterilir. Guinness Rekorlar Kitabı'na da girmiştir. Üç çocuk babası olan Michael Jackson, 25 Haziran 2009 günü Los Angeles'taki evinde geçirdiği rahatsızlık sonucu koma hâlinde hastaneye kaldırılmış fakat kurtarılamamıştır.(URL.1) Fakat bir çok kere Michael Jackson'ın ölmediği iddiaları ortaya atılmıştır. Son günlerde Sergio Cortes adında tıpatıp Michael Jackson'a benzeyen bir şarkıcının ortaya çıkması bu şüpheleri tekrar uyandırmıştır.

2-Sanatçının Topluma Karşı Olan Sorumluluğu

Sanatın sanat için mi yoksa toplum için mi olduğuna dair yıllardır sürüp giden bir tartışma vardır. Aslında her iki görüşün de kendine göre haklı yanları vardır. Sanatçı, sanatçı da olsa toplum içinde var olduğu müddetçe yaşadığı toplumdan soyutlanamaz. Bu da belki de sanatçıya biraz da yükümlülük getirir. Günay'a göre Sanatçı olmak sorumluluk gerektirir. Sanatçının toplum adına yaptığı bu yaratı eylemi toplumsal bir sorumluluk gerektirir. (URL.2) Baygal'a göre ise tam tersi yıldızın böyle bir sorumluluğu yoktur: "Marksist toplumsal sistemde toplumu oluşturan bireylerin her biri toplum içinde bir işleve sahiptir ve eylemlerinin sorumlusudur. Yıldız için ise böyle bir sorumluluk söz konusu değildir. Yıldız varolan sistemin tamamen dışında, kapitalist bir dünyaya ait bir olgu olarak varlık gösterir."(2010: 72). Michael Jackson örneğinden yola çıktığımızda ikinci görüş yıldız tanımına daha uygun düşmektedir. Her ne kadar Michael Jackson bazı eserlerinde ırkların kardeşliğine, barışa, doğanın, ekolojik sistemin korunmasına dair mesajlar vermişse de böyle bir toplumsal sorumluluğu üstlenmesi gerektiği gibi bir şart yoktur.

Sanatçının toplum önünde olması ona şöhret getirmiştir. Fakat bu şöhret parlak görünümünün ardında sanatçının omzunda taşıdığı yaşam özgürlüğünü kısıtlayan, mahremiyetini elinden alan ağır bir yükür. Michael Jackson kendi sözleriyle hayatını anlattığı kitabında bu durumun en zor kısmının hiçbir mahremiyetinin olamaması olduğunu söyler. Dışarı çıktığında hep güneş gözlüğü takmasının sebebinin kendisini bir parça da olsa saklamamanın bir yolu olarak açıklar. "Yaşamımda öyle az mahremiyet var ki nispeten bir parçamı saklamak, tüm bunlardan

kendime verdiğim bir mola gibi geliyor. Tuhaf gelebilir, biliyorum, ama ben mahremiyetimi seviyorum.” (Jackson, 2010: 273).

3- Bir Simge Olarak Pop Star

Simge bir şeyin yerini tutan başka bir şeydir. Toplumsal olarak baktığımızda anlamı önceden kararlaştırılmış, uzlaşarak kendisine belli bir anlam yüklenmiş bir göstergedir. Bir sanatçıya özellikle de bir pop stara baktığımız zaman aslında sahnede duruşuyla, gündemde varoluşuyla bir çok şeyi simgelediğini görebiliriz. Günay’a göre toplum adına bir edimde bulunan sanatçı, kendi değerlerini, düşüncesini değil topluma ait değerleri ve düşünceleri aktarmaktadır. İzleyici sanatçıyı kendisinin sesi, sözcüsü olduğu için alkışlar. Bu bakımdan Michael Jackson, batı gençliğinin bir simgesidir. Kendisi için değil bir başkasının yerine sahnedir. Michael Jackson, Michael Jackson’ı değil, Batı gençliğini belirten bir gösterge ve simge durumundadır.(URL.2). Aslında burada Michael Jackson bir star olarak tüketilen bir nesne konumuna dönüşür.

Baygal’a göre sanatçıların yıldız olmalarında imajlarının etkisi büyüktür. Sanatsal yeteneklerinin yanı sıra topluma kendilerini ne şekilde sundukları da büyük önem taşımaktadır. Çünkü hayran kitleleri daha çok onların imajlarına hayran kalmaktadırlar. (2010:69). İmajın diğer bir kelime karşılığı olan imge, Berger’a göre yeniden yaratılmış ya da yeniden üretilmiş görünümdür. İmge ilk kez ortaya çıktığı yerden ve zamandan-birkaç dakika ya da birkaç yüzyıl için kopmuş saklanmış bir görünüm ya da görünümler düzenidir. Her imgede bir görme biçimi yatar. İmgeler başlangıçta orada bulunmayan şeyleri gözde canlandırmak amacıyla yapılmıştır. Zamanla imgenin canlandığı şeyden daha kalıcı olduğu anlaşılmıştır. (2019:10). Michael Jackson dediğim zaman hemen hepimizin kafasında canlanan bir Michael Jackson imajı vardır, bu imaj bir şekilde hafızalarımıza kazınmıştır ve sanatçıyı bize hatırlatan da daha çok bu imajdır.

4- Michael Jackson Dinleyicisi

Michael Jackson dinleyici denildiği zaman genellikle ilk akla gelen genç dinleyici kitesidir. Günay’a göre Michael Jackson, batının sözcüsü olmuş bir sanatçı olarak tanımlanabilir. Her durumda, sanatçı yaratıcı yönü olan kişidir .Michael Jackson, bu imgelem gücünü yakalayarak, bir toplumun; bu tür müziği dinleyerek kendinden geçen, aradığı şeyleri bu müzikte bulan toplumsal bir gurubun simgesi durumuna dönüşmüştür. Toplumunun isteklerini, beklentilerini, bilinç altı özelemlerini dile getiren sanatçılar grubunda olan Michael Jackson’ın yaptığı müzik türünde ; ruhsuzlaşmış, estetik duygu ve hazzın çok büyük değişime uğradığı bir yığın çıkış arayışı vardır.(URL.2) Erol ise göre popüler müziğin belirli bir toplumsal katmanla ilişkilendirilmesinin doğru olmadığı görüşündedir; çünkü herhangi bir popüler müzik hem farklı toplumsal katmanlar ya da kültürler tarafından farklı anlamlandırılabilir hem de kendi sosyo/kültürel bağlamında sürekli durum değişimlerine bağlı olarak farklı izlerkitleye sahip olabilir. Aynı popüler müzik türü içinde görülen sanatçılar ve müzikleri, hatta aynı sanatçının aynı parçaları, farklı kültürel kimliğe sahip birey ve gruplar için farklı anlama gelebilirler. Birbirinden farklı meslek, yaş, cinsiyet, eğitim ya da ekonomik durumu farklı olan insanlar aynı türü/üslubu ya da parçayı farklı anlamlandırabilir, farklı kullanım amacı gözeterek dinleyebilir, beğenebilirler. (2005:281).

Her ne kadar Batı gençliğinin toplumsal simgesi olarak görülse de Michael Jackson için bir dünya sanatçısı pek de yanlış olmaz. Karaçay Michael Jackson’ın dünyaca tanınır bir müzisyen olmasını müziğin evrensel bir dil olma özelliğine bağlıyor: “Bugün Beatles ve Michael Jackson gibi müziğin çok sayıda dev isminin

yedi kıtada tanınması kanımca müziğin evrensel bir dil olma özelliği taşıdığını kanıtıyor.” (URL.3). Michael Jackson bir dünya starı olmuştur. Çoğumuz çocukluğunda Michael Jackson’ ın kliplerini izlemiş ve O’na hayranlık beslemiştir. O kadar popüler olmuştur ki giyim tarzı bile moda olmuştur. Evet Michael Jackson giyim tarzıyla 80’lerin modasını da etkilemiştir. “Aynı zamanda müzikten de etkilenen bu dönem modası, Michael Jackson’ın (Thrillerklibindeki gibi), kırmızı/siyah deri pantolonlar, ceketler, eldivenler, güneş gözlükleri gençler arasında yaygınlık kazanmıştır” (URL.4). Taraborrelli’ye göre O milyonlarca insanı birleştirebilmişti: “Michael Jackson’ın tek bir ilham ve umut verici yeteneği vardı: Birleşmek. Onca diğer insan yetenek ve becerilerini Tanrı’ya adayadursun, Michael Jackson, ırk, dil, din, yaş, cinsiyet, cinsel yönelim ayrımı gözetmekizin milyonlarca insanı barış, sevgi, umut, değişim ve özgürlük diliyle birleştirmeyi başarabilmişti. ‘Heal The World’ (Dünyayı Değiştir), ‘We Are The World, We Are The Children’ (Biz Dünyayız, Biz Çocuğuz) ya da ‘Man In The Mirror’ (Aynadaki Adam) gibi şarkılarıyla, onca çekilen acıya bir o dikkat çekebilmiştir. Pek çok açıdan, sessizlerin sesi, yüzü bilinmeyenlerin yüzü, umutsuzların umudu olmuştur.” (2010: 794).

5-Michael Jackson’ın Konser ve Kliplerinde Görsellik

Michael Jackson’ın konserlerine baktığımızda sahnede yapılanın müzik değil, dans ve gösteri olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Michael Jackson’ın gerek çıktığı sahnelerde, gerek müzik kliplerinde teknolojik olanaklardan faydalanarak gerçeküstü öğeleri kullandığı görülür. Belki de bu şekilde düşsel bir evren yaratılmaya çalışılmaktadır. Günay’a göre Michael Jackson batı toplumunun yarattığı yeni mitlerden biridir ,burada sözü edilen mit sadece Michael Jackson değildir, O’ nun gibi, gençliğin ilahlaştırdığı kabul edilen bütün müzisyenlerdir. Mit kavramında bulunulan ortamdan uzaktaki bir dünyaya özlem vardır. Bu dünya tarih öncesine ve kahramanlık dönemine ait, toplumun imgelem gücüne dayanan, dinsel ve kahramanlık motiflerinin çok kullandığı imgesel öykülerdeki bir dünya olabileceği gibi bilinmeyen düşlenen bir dünya da olabilir.(URL.2)

Michael Jackson’ın sahnelediği müziğini görsel olarak incelediğimizde Günay’a göre batı toplumunun isteklerini, beklentilerini, bilinç altı özlemlerini dile getiren sanatçılar grubunda olan Michael Jackson’ın yaptığı müzik türünde ;ruhsuzlaşmış, estetik duygu ve hazzın çok büyük değişime uğradığı bir yığının çıkış arayışı vardır, bunun için görsel zenginlikler kullanarak bu yığına ruhsal bir doyum sağlanmaya çalışılmaktadır. Michael Jackson’ın sahne planında ve müziksel anlatımında kullandığı görsel öğeler bunu açıklamaktadır. Michael Jackson konserlerinde yüksek gürültü ve tempolu müziği ile dinleyiciyi artık dönüşü olmayan gerçeküstü dünyaya giden bir konvoyla katılmıştır:

“...İzleyici sahnede sunulan yapay ortamın kuralına peşinen uymuş durumdadır. İzleyici sahnede gösterilenin yapay olduğunu bildiği halde bu gerçeği görmezlikten gelir. Zira o, gösteriye ön koşullu olarak gitmiştir. Onun için, gerçek değil, o an içinde bulunduğu yapay büyülü dünyanın yansıtılmasıdır. Bu belki düşlenilen ütöpik uzamdır, ülkedir”.(URL.2)

Bu tam da kültür endüstrisinin yapmak istediği şey değil midir? Bireyi toplumsal gerçeklikten koparıp, sanal hazlar, mutluluklar yaratan sanal bir dünyaya sokmak. Düşünmenin, sorgulamanın, entelektüel edimlerinin yerini pasif dinleme ve izleme pratiklerinin alması .“Kültür endüstrisinin dünyanın tam da onun telkin etmek istediği düzende olduğuna ilişkin bir esenlik duygusu uyandırarak insanlara hazırladığı ikame doyum, insanlara hayali bir mutluluk uydurarak onları aldatır.” (Adorno, 2016: 56).

Michael Jackson klip anlamında hafızalarımıza kazınan vurgulu, görsel unsurlarla klip kategorisine büyük bir zenginlik sağlamıştır. Aktulum'a göre Michael Jackson'ın Thriller'iklibe uluslararası bir boyut kazandırmıştır. İlk kez bir klip sayesinde bir müzik albümü oldukça önemli başarı kazanır. Jackson'ın Thrillerklibinden başka SmoothCriminal (1987), Black and White (1991) Bad (1987) adlı klipleri dünyada en fazla satılan ve izlenen klipler olmuştur (500 milyon izleyiciye ulaşmıştır.) Ghost ise 37 dakikalık süresiyle en uzunklip olma özelliğine sahiptir. (URL.5)

James Lull'a göre müzik klibinde müziğin görsel unsurlara eşlik etmesinden çok görsel unsurların müziğe eşlik etmesi söz konusudur. "Popüler şarkıların hazır, boyuna yinelenen yorumlarını sunmalarından ötürü, müzik videolarının genç izleyicilerin imgelem gücünü yok ettiği yönünde kaygılar vardır. Herkesin önceden kotarılmış görüntülerle baş başa kalması, izleyicilerin popüler şarkıları kendi başlarına görselleştirme ya da yorumlama yeteneklerinin bir şekilde 'gasp edildiği' anlamına mı geliyor? Pek çok videoda şiddete, cinsel göndermelere ve cinsel ayrımcılığa yer verilmesi büyük tepkilere yol açmıştır. Yarattığı problemlere ve korkulara karşın , müzikli popüler müzik endüstrisinin önemli bir unsuru haline gelmiştir. Müzisyenlerin ve müzikseverlerin takdirine mazhar olan sanatsal bir yeniliktir. Müzik klipleri bünyesinde pek çok sanat biçiminin çarpıcı bir şekilde tek bir biçim halinde bileşimini içermektedir. Videolar yalnızca şarkıların ve şarkı yorumlarının görsel kavramsallaştırılmasından ibaret değildir. Aynı zamanda dans, kareografi, öykü-anlatıcılığı, moda, kostümcülük, ışıklandırma, oyunculuk ve görsel teknikler (dijital efektler ve animasyon dahil) ve kurgulama gibi unsurları da içerir ve ayrıca yönetim ve yapım alanında da yönetsel becerileri gerektirir. Sonuç canlı pop, rap ve rock müzik soundu ile kaynaşmış aksiyon dolu görüntülerdir." (2000: 27-28).

6- Müzik, Metalaşma ve Michael Jackson

Almanya'da 1923 yılında kurulan ve sosyoloji, siyaset bilimi, psikanaliz, tarih, estetik, felsefe, müzikoloji gibi farklı disiplinlerden insanları bir araya getiren bir Toplumsal Araştırma Enstitüsü'nün bir düşünce akımı olarak ifadesidir.

Frankfurt okuluna göre kitle iletişim araçlarının çıkması kültürün kendisini bir endüstri haline getirmiştir, endüstrinin ürünlerinin tüketilme süreçleri edilgen tüketicileri var olan düzenle uzlaştırırken ve kapitalizme hizmet eder. Kültür endüstrisinin ürünleri, tüketicileri süregelen sosyal kurallara özdeşleştirmeye, bağdaştırmaya sevk eder. Bireyin toplumsal konumunu ve çıkarlarını algılamasını engelleyen bu 'manipulasyon', Frankfurt okulunun 'güdüp yönetem' kuramının temelini oluşturur. Kültür endüstrisinin yarattığı kültürel ürünler, toplumsal kontrol için birer ideolojik araçtır ve kurulu formüllere, tektipleşmiş niteliklere ve konulara göre işleyen, böyle bir çerçeve içinde üretilen yapıtlardır. (Erol, 2005:35)

Ayas'a göre müzikteki piyasalaşma tektipleştirici ve standartlaştırıcı etkisi yüzünden kültür endüstrisi teorisyenlerince eleştirilse de aslında piyasa ilişkileri ve yeniye özgünü ortaya koymayı gerektiren rekabet ortamı gerek üreticileri gerek tüketicileri geleneksel sınırlamalardan kurtarıp farklı ve yeni tercihlere yönelmiş, dolayısıyla çok geniş bir tür çeşitlenmesine yol açmıştır. (2015: 133).

Kültür endüstrisi kuramına göre popüler kültür ürünleri artık alınıp, satılabilen, tüketilen birer meta haline gelmiştir. Müzik de bu anlamda metalaşan bir kültür ürünüdür. "Elbette ki kapitalizmin egemen olduğu sistemlerde müzik olaylarıyla ilgili kararlar çoğunlukla çıkar sağlama olasılığına göre belirlenir, müzik artık alınıp satılan bir

üründür ve sosyo-kültürel dizgenin bir parçası olarak ürün ve hizmet sunan ekonomi müziksel değişim için önemli güdülemeler ve kısıtlamalar getirir. “(Erol, 2005: 133).

Günay’a göre Michael Jackson müziği, tüketim toplumu olmuş, ruhsuz batı toplumunun, toplumunun sanayi ve metal müziğidir. Bu Michael Jackson’ın kendi davranışlarında da görülebilir. Örneğin otelde 95 oda ayrılması, eşyaların beş tır ile getirilmesi, batının vazgeçilmez içeceği Pepsi reklamlarında topluma kendi tercihini belirtmesi hep tüketime yönelik davranışlardır. (URL.2)

Özdemir Erdoğan’ın Yalçın Pekşen ile 1987 tarihli Cumhuriyet gazetesindeki söyleşisinde de bu kıyafet giyim mevzusunda değinilmektedir:

— Özdemir Bey, biz müzik konuşacaktık, ama iş bu sefer ekonomiye dönüştü...

— Ama olayın aslı bu da onun için... 2-3 sene önce çıkan bir Michael Jackson blucinleri, dünyada en fazla satan Wrangler blucinlerinden de daha fazla satıyor...

— Michael Jackson’un müziği moda diye mi?

— Hem o var.. Hem de orada bir adamı elbirliğiyle çıkarıp, adam yapıyorlar. Bizde ortaya çıkmış adamı elbirliğiyle ortadan kaldırma uğraşı var.” (URL.6)

Dyer’e göre yıldız olgusundan kapitalist üretim biçimlerinin egemen olduğu dönemlerden bu yana söz edilebilmektedir. Yıldızın edimsel alanları olarak sinema ve müzik, kapitalizmle birlikte sektörleşmiş; yapılan büyük yatırımlar, gelişen endüstriyel donanım ve atılımlar tek tipleşen sistem, yıldızın da bir meta olarak sunulmasına yol açmıştır. Başka deyişle yıldız sistemi fabrikasyondur; yıldızın belli bir standartta üretimine ve tüketimine dayalıdır. Dolayısıyla yıldız, reklamı yapılacak, pazarlanacak belli tipleri canlandıracak somut özelliklere sahip olmalıdır. (Dyer, 1986:11; aktaran Baygal, 2010: 72). Kalay da benzer bir görüşü dile getirmektedir. “Müzik yıldızları ve albümleri müzik sektörünün tüketim nesnelere, dolayısıyla tecimsel olarak birer marka ya da ürün gibi pazarlanarak mümkün olduğunca çok satmalıdır.” (2008: 79). Baygal da yıldızın yıldız tüketilen bir nesne olduğu görüşündedir. “Yıldız, toplumun gereksinimleri ve beklentileri doğrultusunda üretilen ve toplumu oluşturan bireylerce tüketilen bir nesne olarak ortaya çıkmaktadır. Toplumun belli gereksinimlerini karşılayan yapı nedeniyle, toplumu yıldızdan, yıldız toplumdan bağımsız düşünmek olanaksızdır. Yıldızın gerçek varlık nedeni onu tüketecek olan kitledir. Başka deyişle, izleyicileridir” (2010: 66). Muratoğlu’na göre nasıl ki sporcular kazandıkları paranın büyük kısmını sponsorlardan ve reklamdan kazanıyorlarsa aynı durum sanat alanında da görülmektedir. Michael Jackson’ın Pepsi firmasının sponsorluğunda Türkiye’ye konsere gelmesi bunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir. (URL.7).

Uçar’a göre Michael Jackson’ın star olmasının en büyük nedenlerinden biri müzik endüstrisi, albüme yapılan yatırımdır. (URL.8). Peki “Yıldız” olgusunu yaratan unsurun sadece tüketim toplumu olduğunu söyleyebilir miyiz acaba? Erol’a göre sürekli bir yeniden üretimin tezahürü olan popüler müziğin incelenmesi, popülerlik koşullarının olduğu özgül toplumsal-kültürel bağlamda ele alınmalı; endüstrinin potansiyel izler kitleyi etkileme ve denetleme yeteneğinin, doğal olarak popüler müzikleri kullanan ve yorumlayan izler kitlenin eğilimlerinde sınırlandığı akıldan çıkarılmamalıdır.(2005:104). Burada en önemli vurgulardan biri izler kitlenin eğilimleridir. Yani tüketim toplumunda müzik ürünlerini tekelinde tutan müzik endüstrisi bir starı yaratmada tek başına etkilidir diyemeyiz. “Kendileri sadece tüketici gibi görünseler de, anlamlandırmada dinleyiciler birer kültür tüketicisi değil, her biri kültür üreticisidir... Gündelik yaşam kültürü, kapitalizmin sağladığı kaynakların yaratıcı beğeniye dayalı kullanımında yattığı için, popüler müzikte anlam; ‘ellerindeki ile yetinmek zorunda olan insanların

metalaştırılmayan ya da tüketilemeyen yegane öğeleridir. Ellerindeki ise günümüzde genellikle ve kabaca müzik endüstrisinin ürünleridir.” (a.g.e.: 203-204). Popüler müzikte en önemli anlamlardan biri dinleyici tarafından keşfedilip ve üretilen simgesel anlamdır. Erol’a göre Müziğe yüklenen anlam ile örtüşse de bu bir keşif ve üretimdir. Zaten popüler beğeni , müzikler arasında ya da nitelikleri doğrultusunda müziklerin içinde değil, popüler müzik ile kültürel deneyimin örgütlediği gündelik yaşam arasındaki ilinti noktalarının belirlenmesi ve seçimi çerçevesi içinde işler. (2005: 13). Burada yine dinleyiciye, dinleyicinin günlük yaşam deneyimleri içinde müzik dinleme pratiklerine gönderme yapılır.

SONUÇ

Sonuç olarak her ne kadar pop starlar, yıldızlar kültür endüstrisinin metalaştırdığı birer unsur olarak kabul edilseler de dinleyici kitlesinin bu belirlemede rollerinin azımsanmayacak ölçüde oldukları unutulmamalıdır. Michael Jackson 45 yıllık müzik hayatında çok güçlü, başarılı işlere imza atmış, dinleyicinin gönlünde tahta oturmuş ve bir yıldız olmuştur. Elbette bu süreçte Michael Jackson’ın yeteneği yanında müzik endüstrisi de büyük bir rol oynamıştır. Gerek Michael Jackson’ın kendisi, gerek ortaya koyduğu müziksel ürünler müzik endüstrisi, kültür endüstrisi, tüketim ideolojisi perspektiflerinden bakıldığında metalaşmış unsurlar olarak görülseler de, bir dünya starı olmanın ve bu derece popüler olmanın tek sebebini müzik endüstrisine, kültür endüstrisine bağlamak hem starın kendi yeteneğini örtmesi hem de dinleyicinin rolünü azımsaması açısından haksızlık olacaktır. Bu sebepten bundan sonraki Michael Jackson ve genel olarak diğer pop starlar üzerine yapılacak inceleme ve tartışmalarda bu unsurlara değinilmesi faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Adorno, Theodor W. (2016); “Kültür Endüstrisi Kültür Yönetimi”, İletişim Yayınları İstanbul.
Ayas, Güneş (2015); “Müzik Sosyolojisi”, Doğu Kitapevi, İstanbul.
Baygal, Azize (2010); “Kültürel Kimlik Bağlamında Müzik: Yıldız Olgusu” Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
Berger, John (2019); “Görme Biçimleri”, Metis Yayınları, İstanbul.
Dyer, Richard(1986);” Stars”, BFI Pub, London, 1986.
Erol, Ayhan (2005); Popüler Müziği Anlamak, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
Jackson, Michael (2010); “Moon Walk”, Çev. Merve Duygun, Butik Yayıncılık, İstanbul.
Kalay, Ayşe (2008); “Müziğin Görselliği, Kalkedon Yayınları, İstanbul.
Lull, James (2000); “Popüler Müzik ve İletişim”, Çev. Turgut İbلاغ, Çiviyazıları Yayıncılık, İstanbul.

İNTERNET KAYNAKLARI

- URL.1: <http://www.hurriyet.com.tr/haberleri/michael-jackson>
URL.2: V.Doğan GÜNAY: “Mchael Jackson: Br Umut, Br Çıgık, Ya Da Br Yıkıntı? s. 2-3, PDF-academia.edu
URL.3: Karaçay, Bahri (2010); “Müzik ve Beyin” - Tübitak Bilim ve Teknik Dergisi, Temmuz 2010. http://vizyon21y.com/documan/Genel_Konular/Guncel/Saglik/Muzik_ve_Beyin.pdf, sf.1
URL.4: Can, Özgür; ÖZKARTAL, Mehmet (2013): “Endüstrileşmenin Cumhuriyet Dönemi Sonrası Tekstil -Moda Tasarımında Kimlik Arayışına Etkileri”, art-e Sanat Dergisi, Yıl 2013, Cilt 6 , Sayı 11, Sayfalar 120 – 136 <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/193434>, sf. 132.
URL.5: Aktulum, Kubilay (2010): “Video-Klip ve Alıntılama: HoldYourHorses adlı Müzik Grubunun 70 Million’u” , Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi, ART-E 2010-06, sf.22 <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/193342>
URL.6: Cumhuriyet Gazetesi, 10.01.1987, sf.9, <http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11498/53859/001529547006.pdf?sequence=1>
URL.7: Muratoğlu, Mustafa (2000): “Kütüphanelerde Sponsorluk Sistemi”, Türk Kütüphaneciliđi 14, 4 (2000), 493-494, Türk Kütüphaneciliđi, 2000 - tk.org.tr
URL.8: Uçar, Murat Cenap : “ Gelişen Müzik Endüstrisi Ve Bunun Müziksel Yozlaşmaya Etkileri”, sf. 806, ayk.gov.tr, sf. 806